

VŠĮ „DARNŪS MIŠKAI“ GRUPĖS NARIŲ VEIKLŲ APLINKOSAUGINIO, SOCIALINIO BEI GAMTINĖS APLINKOS BŪKLĖS POKYČIŲ STEBĖSENA

Stebėseną vykdoma 2020 m. spalio 12 d. – 2024 m. spalio 12 d. laikotarpiui.

2024 m. spalio 12 d. duomenimis, VŠĮ „Darnūs miškai“ administravimo paslaugas teikė 240 grupės narių, kurių bendras miškų plotas siekia 120914,4804 ha (1 lentelė).

1 lentelė. VŠĮ „Darnūs miškai“ sertifikavimo apimtys

Metai	Grupės narių skaičius	Plotas, ha	Ploto pokytis per metus, ha
2021	210	115209,232	
2022	198	117429,5848	+2220,3528
2023	240	120914,4804	+3484,8956
2024	252	129208,8226	+8,294.3422

(Stebėseną vykdoma pagal Lietuvos Nacionalinio FSC® miškų valdymo standarto E priedą)

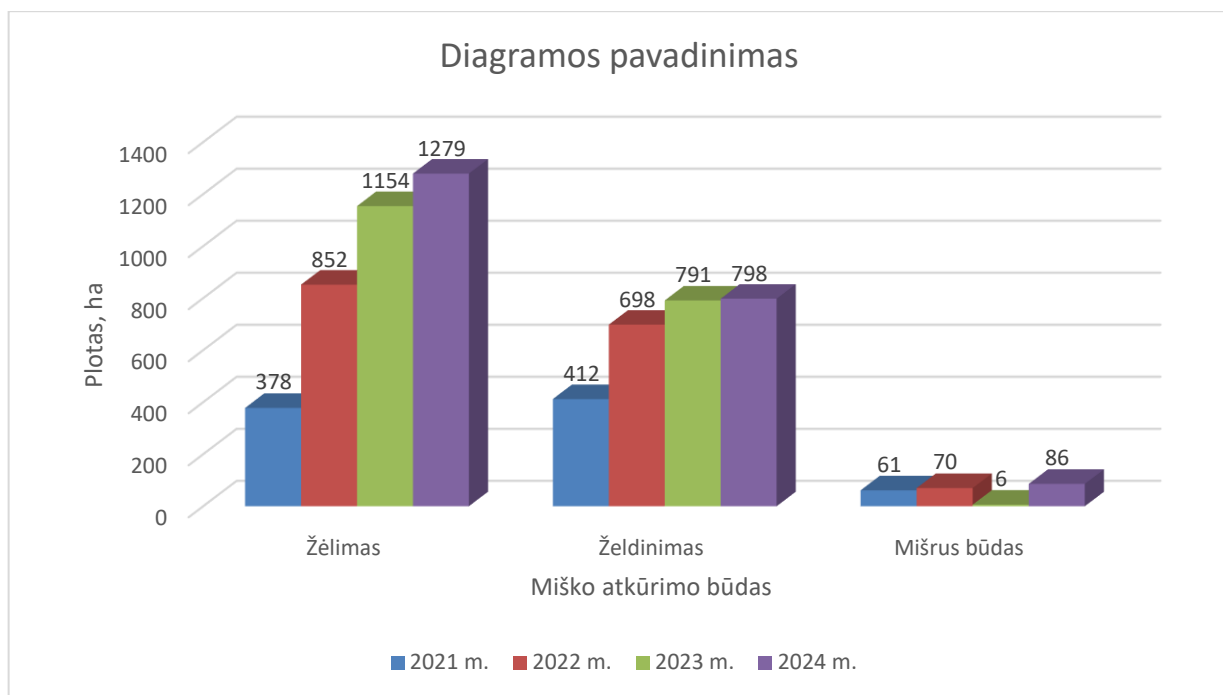
1. Nustatomas ir apibūdinamas ūkinės veiklos poveikis aplinkai, įskaitant:

- miško atkūrimo rezultatus (10.1 kriterijus*);

Per 2021-2024 metų laikotarpį atkurtas miškų plotas siekia 4422 ha (2 lentelė). Vidutiniškai kasmet atkurtų miškų plotas siekia 1474 ha. 2024 m. miško atkūrimo apimtys lyginant su 2023 m. padidėjo apie 10 %.

2 lentelė. Miško atkūrimo apimtys 2021-2023 m.

Metai	Atkurtas miškų plotas, ha
2021	851
2022	1620
2023	1951
2024	2163
Iš viso:	6585
Vidutiniškai	1646

m.

1 pav. Miško atkūrimas 2021-2024

Vidutiniškai kasmet žėliniais atkurta 916 ha miškų ploto, žėldiniais – 675 ha, o mišriais – 53 ha. Miško atkūrimo apimtys kasmet tendencingai didėjo, o tam įtakos turėjo intensyvesnis plynų ir plynų sanitarinių kirtimų vykdymas miškuose.

b) ekologiškai tinkamų rūšių naudojimą miško atkūrimui (10.2 kriterijus*);

Miško atkūrimui naudojamos vietinės medžių rūšys, kurios patvirtintos Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose (2015) (3 lentelė). Miško atkūrimui visi sodmenys įsigyti iš VĮ VMU medelynų, duomenys pateikiami 4 lentelėje.

3 lentelė. Vyraujančios tikslinės medžių rūšys normalaus kirtimo amžiaus ūkiniams (IVA gr.) miškams atkurti (Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai (2015))

Augavietė, miško tipas	Medžių rūšys	Pastabos
Nae, Na – kerpšilis; Na, Nb – brukniašilis	P	
Nb – žaliašilis	P, E, M	
Lb, La – mėlynšilis	P, E, B	
Nc – šilagiris	E, P, M, A K, L, Bu, A b, B	Ažuolynai daugiau veistini pietvakarių Lietuvoje priemolio, molio ar dvilyčiuose dirvožemiuose
Lc – mėlyngiris	E, P, B, K, L, A D, J	
Nd – sausgiris	A E, M, U, K, L, Bu, A b, B	
Ld – žaliagiris	E, B, U, A A b, J, K, L, D	Pietvakarių Lietuvoje daugiau veistini ažuolynai, o šiaurinėje ir rytinėje jos dalyse – eglėnai ir uosynai
Nf, Lf – baltmiškis	A U, L, K, G, E, A b, B, D, J	
Lf, Uf – šlapgiris	B, U, J, A E, D	
Ub, Ua – balašilis	P, E, B	

Augavietė, miško tipas	Medžių rūšys	Pastabos
Pa, Pb – tyrašilis, raistašilis	P, B	
Uc – paraistis	J, B, P, E	
Pc – raistas	B, J, P, E	
Ud – palieknis	J, U, B, E	
Pd – lieknas	J, B, U, E	
Uf – juodgiris	J, U, B, E	

2. Nusausintose Ua, Ub, Uc, Ud, Uf, Pa, Pb, Pc, Pd augavietėse tikslinės medžių rūšys parenkamos, atsižvelgiant į susiformavusias ar besiformuojančias augavietės sąlygas.

3. Medžių rūšių žymėjimas:

Aą – paprastasis ąžuolas

Aąb – beketis ąžuolas

B – karpotasis arba plaukuotasis beržas

Bu – paprastasis bukas

D – drebulė

E – paprastoji eglė

G – guobiniai

J – juodalksnis

K – paprastasis klevas

L – mažalapė liepa

M – europinis maumedis

P – paprastoji pušis

U – paprastasis uosis

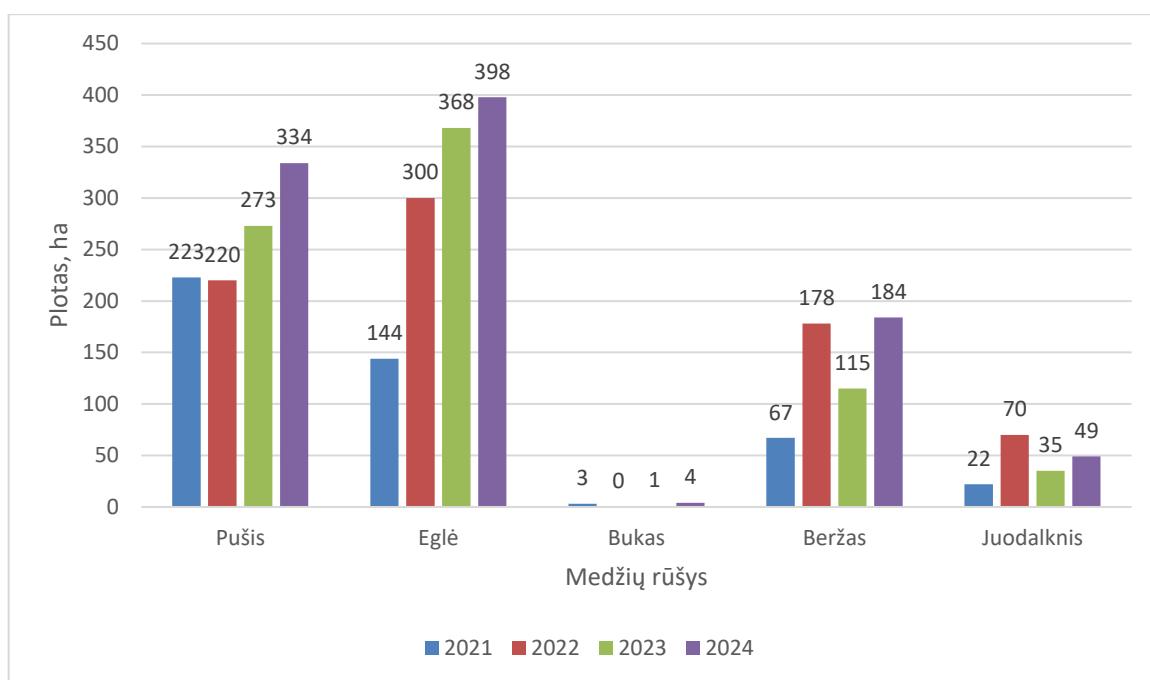
4 lentelė. Sodmenų įsigijimas VI VMU medelynuose 2021-2024 m.

VI VMU regioninis padalinys	Medelynas	Įsigytos medžių rūšys			
		2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Anykščių	Pavarių	Juodalknis, paprastoji eglė, karpotasis beržas	-	Paprastoji eglė, karpotasis beržas	Paprastoji eglė
Dubravos	Dubravos	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis
Nemenčinės	Nemenčinės	Paprastoji pušis, paprastoji eglė	-	Paprastoji pušis	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas
Prienuų	Alytaus	Paprastoji pušis	-	-	-
Raseinių	Žaiginio	Paprastoji eglė	-	-	Paprastoji eglė
Švenčionėlių	Švenčionėlių	Paprastoji pušis	Paprastoji pušis	-	Paprastoji pušis
Tauragės	Tauragės	Paprastoji eglė, paprastoji pušis,	Paprastoji eglė	Paprastoji pušis,	-

		juodalksnis		paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis	
Trakų	Rūdiškių	Paprastoji pušis	Paprastoji pušis; karpotasis beržas	Paprastoji pušis, paprastoji eglė	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas
Trakų	Strošiūnų	Paprastoji eglė	Paprastoji eglė	Paprastoji eglė	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, bukas
Varėnos	Varėnos	Paprastoji pušis	Paprastoji pušis	Paprastoji pušis, paprastoji eglė	Paprastoji pušis, juodalksnis
Veisėjų	Kapčiamiesčio	Paprastoji pušis, paprastoji eglė	-	-	Paprastoji pušis, paprastoji eglė
Telšių	Telšių	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas	Paprastoji eglė, juodalksnis	Paprastoji eglė	Paprastoji eglė, karpotasis beržas
Panevėžio	Panevėžio	Paprastoji eglė, bukas	-	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, bukas	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, juodalksnis
Kursėnų	Vainagių	Paprastoji eglė	Paprastoji eglė	-	Paprastoji eglė
Kretingos	Kretingos	-	Paprastoji pušis, paprastoji eglė, juodalksnis	-	Paprastoji eglė
Šilutės	Šilutės	-	Paprastoji eglė	-	-
Druskininkų	Druskininkų	-	Paprastoji eglė, paprastoji pušis	-	-

Visas miško atkūrimas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatais, Miško dauginamosios medžiagos nuostatais.

Sodmenų panaudojimas miško atkūrimui pagal medžių rūšis pateikiamas 2 paveiksle.

2 pav. Sodmenų panaudojimas miško atkūrimui pagal medžių rūšis 2021-2024 m.

2021 metais pušies sodmenimis buvo atkurta 41,7 % miškų ploto, eglės – 30,4 %, buko – 0,6 %, beržo – 14,2 %, juodalksnio – 4,7 %. 2022 metais pušies sodmenimis buvo atkurta 28,7 % miškų ploto, eglės – 39,1 %, beržo – 23,1 %, juodalksnio – 9,1 %. 2023 metais pušies sodmenimis buvo atkurta 34,5 % miškų ploto, eglės – 46,4 %, buko – 0,1 %, beržo – 14,5 %, juodalksnio – 4,4 %, 2024 metais pušies sodmenimis buvo atkurta 34,49 %, eglės 41,11 %, buko 0,42 %, beržo 19,01 %, juodalksnio 4,96 % Analizuojamu laikotarpiu daugiausia miškų ploto buvo atkurta eglės sodmenimis 1210 ha.

c) invazinių rūšių plėtrą ar kitą nepageidaujamą poveikį, susijusį su bet kokiomis svetimžemėmis rūšimis miškų valdymo vienetu ir už jo ribų (10.3 kriterijus*);

Vidinių auditų metu grupės narių miško valdose buvo stebimas invazinių bei svetimžemių rūšių plitimas. Tikrinimo metu 2021 m. grupės narių 3 miško valdose rasta viena iš pavojingiausių invazinių rūšių – Sosnovskio barštis, 2022 m. jis aptiktas 2 miško valdose. 2023 m. miško valdoje aptiktas uosialapis klevas, kuris išplitęs 3,0 ha plote. (5 lentelė).

5 lentelė. Invazinių/svetimžemių rūšių plitimas grupės narių valdose 2021-2023 m.

2021 m.			
Invazinė/svetimžemė rūšis	Rajonas	Kaimas	Plotas, ha
Sosnovskio barštis	Joniškio	Bučiuų	0,01
Sosnovskio barštis	Joniškio	Bučiuų	0,01
Sosnovskio barštis	Skudo	Puokės	0,02
2022 m.			
Invazinė/svetimžemė rūšis	Rajonas	Kaimas	Plotas, ha
Sosnovskio barštis	Kauno	Skrebiniškių	0,03
Sosnovskio barštis	Raseinių	Graužų	0,01
2023 m.			

Invazinė/svetimžemė rūšis	Rajonas	Kaimas	Plotas, ha
Uosialapis klevas	Širvintų	Pigonių	3,0
2024 m.			
Invazinė/svetimžemė rūšis	Rajonas	Kaimas	Plotas, ha
Sosnovskio barštis	Panevėžio	Kunigiškių	0,3

Grupės nariai šiose miško valdose mechaniniu būdu atliko Sosnovskio barščio naikinimą.

Nekontroliuojamai želdami Sosnovskio barščiai užima didžiules teritorijas ir pažeidžia ekologinę pusiausvyrą, išstumia vietinę florą.

Naikinant Sosnovskio barštį reikia, jog visas kūnas būtų apsaugotas neperšlampamais drabužiais bei avalyne. Būtina mūvėti pirštines, užsidėti apsauginę kaukę, akinius, respiratorių – taip užtikrinant, kad augalo sultys nepaliestų odos.

Uosialapiai klevai gausiai dera, subrandina daug sėklų, kurios vėjo ir vandens pagalba sparčiai plinta į naujas teritorijas. Esant palankioms sąlygoms, uosialapiai klevai sudaro tankius sąžalynus. Tai konkurenciškai stiprūs medžiai, kurie greitai nustelbia vietines sumedėjusių ir žolinių augalų rūšis. Tapę vyraujančiais medžiais, uosialapiai klevai pakeičia bendrijų struktūrą ir ilgainiui išstumia kitas rūšis.

Dažniausiai uosialapiai klevai naikinami mechaniniu būdu. Miško savininkai vykdydami kultūrų priežiūrą (auklėjimą) ir kitus kirtimus, mechaniniu būdu naikina šios rūšies medžius.

d) miškininkystės veiklos rezultatus (10.5 kriterijus*);

LR įstatymai numato, kad miškai turi būti tvarkomi, naudojami ir atkuriami pagal individualius miškotvarkos projektus. Šių projektų trukmė – 10 metų, jei miško valda didesnė nei 10 ha arba 20 metų, jei miško valda iki 10 ha ir esant miško savininko prašymui. Miško savininkams, kurių miško valdos plotas neviršija 3 ha, pagal supaprastintą tvarką, ūkininkauti miško valdoje galima ir nerengiant miškotvarkos projekto.

Miško kirtimų apimtys 2021 – 2024 m. laikotarpio pateikiamos 6 lentelėje. Per stebėsenos laikotarpį plynais kirtimais iškiršta 5855 ha miškų ploto, o neplynais – 9346 ha.

6 lentelė. Miško kirtimų apimtys 2021 – 2023 m.

Metai	Kirtimai	
	Plyni	Neplyni
2021 m.	1923 ha	1487 ha
2022 m.	1951 ha	4961 ha
2023 m.	1981 ha	2898 ha
2024 m.	2066 ha	3085 ha
Iš viso:	7921 ha	12431 ha
Vidutiniškai	1980 ha	3108 ha

e) neigiamą pesticidų naudojimo poveikį (10.7 kriterijus*);

Kaupiama informacija apie pesticidų naudojimą grupės narių miško valdose.

Grupės narių valdomose miško valdose analizuojamu laikotarpiu naudoti tik herbicidai ir repelentai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė. Herbicidų ir repelentų naudojimas 2021-2024 m.

2021 m.		2022 m.		2023 m.		2024 m.	
Herbicidas	Repelentas	Herbicidas	Repelentas	Herbicidas	Repelentas	Herbicidas	Repelentas
Gallup super 360	Cervacol Extra	Nenaudota	Cervacol Extra	Nenaudota	Cervacol Extra	Nenaudota	Cervacol Extra
	Wam Extra		Trico		Wam Extra		Wam Extra
	Trico				Trico		Trico
	Neoponit L				Neoponit L		Neoponit L

Atliktas Aplinkosauginis ir socialinis rizikos vertinimas herbicido Gallup super 360 veikliajai medžiagai - glifosatui (2021 m.).

f) neigiamą biologinių kontrolės priemonių naudojimo poveikį (10.8 kriterijus*);

Biologinės kontrolės priemonės nenaudojamos.

g) neigiamą gamtinių pavojų ir stichinių nelaimių poveikį (10.9 kriterijus*);

Analizuojamu laikotarpiu nenustatytas neigiamas gamtinių pavojų ir stichinių nelaimių poveikis ekosistemoms.

h) infrastruktūros plėtros, transporto ir miškų ūkio veiklos poveikį retoms ir nykstančioms rūšims, buveinėms, ekosistemoms, kraštovaizdžio vertybėms, vandens ištekliams ir dirvožemiams (10.10 kriterijus*);

Prieš pradėdami bet kokią ūkinę veiklą miškuose, grupės nariai privalo atlikti Poveikio aplinkai vertinimą (dažniausiai jis atliekas vizualiniu būdu). Jo metu numatomos priemonės, kurios užtikrintų aplinkos vertybių apsaugą, o jei to padaryti nepavyksta, ūkinė veikla koreguojama taip, kad būtų išvengta tolimesnė žala.

Grupės nariai naujų kelių tiesimo ir melioracijos įrenginių įrengimo darbų nevykdė.

2021m. buvo atlikta viena kelio rekonstrukcija (kvartalinės linijos sutvarkymas), atstumas siekia 600 m. 2022 metais atlikta taipogi viena kelio rekonstrukcija, atstumas – 230 m, o sekančiais metais jokie darbai nebuvo vykdyti.

i) aplinkai nekenkiantį atliekų tvarkymą (10.12 kriterijus*);

Vidinių auditų metu grupės narių miško valdose tikrinamas atliekų tvarkymas. Jei aptinkamos atliekos, grupės nariui keliama neatitiktis ir jis yra įpareigotas šias atliekas tvarkyti aplinkosauginiu požiūriu tinkamu būdu. Per analizuojamą laikotarpį 42 miško valdose buvo rastos atliekos, dažniausiai aptinkamos šiukšlės, įskaitant metalus, plastiką ir popierių.

Jei grupės narys yra deklaravęs, kad turi dirbtuves, tai turi būti sudaryta kenksmingų medžiagų utilizavimo sutartis ar kiti dokumentai įrodantys, kad pavojingos medžiagos atiduotos utilizuoti gamtiniu požiūriu priimtinais būdais. Iš viso deklaruota, kad 12 grupės narių turi dirbtuves.

2. Nustatomas ir apibūdinamas ūkinės veiklos socialinis poveikis, įskaitant:

a) neteisėtos ar neleistinos veiklos įrodymus (1.4 kriterijus*);

Grupės narių valdomose miško valdose netoleruojamos neteisėtos ir neleistinos veikos. Grupės nariai apie nelegalią veiklą vykdomą jų miško valdose informuoja grupės administratorių. Pastebėjus, kad VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės narių miško valdose vykdoma neteisėta ir/ar neleistina veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.

2021 m. užfiksuotos 2 neleistinos veiklos. Kaimyninių miško valdų savininkai per VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės narių miško valdas be jų sutikimo vykdė medienos traukimo darbus, kurių metu susiformavo gilios provėžos.

2022 m. užfiksuotas 1 neleistina veikla, dėl kaimyninėje valdoje vykdytos ūkinės veiklos buvo padaryta žala infrastruktūrai, pateiktas oficialus skundas.

2023 m. užfiksuotos 4 neleistinos veiklos. Užfiksuoti du atvejai, kai kaimyninės miško valdos savininkai per VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės narių miško valdas be jų sutikimo vykdė medienos traukimo darbus, kurių metu susiformavo gilios provėžos, vienu iš jų atveju, buvo ir mechaniškai pažeista keletas medžių. Kitu atveju, kaimyninės miško valdos savininkas, lietingu laikotarpiu vežė medieną VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės nario miško valdos ribine linija, padaryta žala bendro naudojimo keliui, melioracijos grioviui. 2023 m. spalio pradžioje viešojoje erdvėje buvo paskelbta apie VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės nario vykdomus nelegalius kirtimus saugomoje teritorijoje, tačiau informacija buvo patikslinta, galimai Valstybinės miškų tarnybos specialistas suklydo išduodant leidimą miškui kirsti.

2024 m. užfiksuotos 6 neleistinos veiklos. Užfiksuoti 3 šiukšlinimo atvejai, 2 medienos vagystės, 1 vietos ūkininko sunaikinta atkurta kirtavietė.

b) atitiktį taikomiems nacionaliniams teisės aktams, ratifikuotoms tarptautinėms konvencijoms ir praktikos kodeksams (1.5 kriterijus*);

VŠĮ „Darnūs miškai“ grupės nariai laikosi visų taikomų nacionalinių teisės aktų, ratifikuotų tarptautinių konvencijų bei privalomų praktikos kodeksų. Taipogi vadovaujasi Lietuvos nacionalinio FSC[®] miškų valdymo standarto principais ir kriterijais.

c) ginčų ir skundų nagrinėjimą (1.6, 2.6 ir 4.6 kriterijai*);

VŠĮ „Darnūs miškai“ siekia įtraukti paveiktąsias ir suinteresuotąsias šalis į grupės narių vykdomą miškų ūkinę veiklą. Suteikiamos sąlygos spręsti ginčus bei kitus klausimus neteismine tvarka. Per analizuojamąjį laikotarpį skundų iš paveiktųjų, suinteresuotų šalių dėl vykdomos veiklos nebuvo gauta.

d) programas ir veiklą, susijusią su darbuotojų teisėmis (2.1 kriterijus*);

VšĮ „Darnūs miškai“ ir jos grupės nariai gerbia principus ir teises darbe, kaip tai apibrėžia TDO deklaracijoje dėl pagrindinių principų ir teisių darbe (1998), kurie remiasi pagrindinėmis aštuoniomis TDO darbo konvencijomis. Nėra užfiksuota jokių nusiskundimų apie priverstinį darbą, fizinį ir seksualinį smurtą, darbo užmokesčio sustabdymą.

e) lyčių lygybę ir seksualinį priekabiavimą (2.2 kriterijus*);

VšĮ „Darnūs miškai“ ir jos grupės nariai skatina lyčių lygybę įdarbinimo praktikoje, mokymuose, sudarydama sutartis, šalių įtraukimo procesuose ir ūkinėje veikloje. Nėra užfiksuota jokių nusiskundimų apie seksualinį priekabiavimą ar diskriminaciją dėl lyties.

f) programas ir veiklas, susijusias su profesine sveikata ir sauga darbe (2.3 kriterijus*);

VšĮ „Darnūs miškai“ ir jos grupės nariai įgyvendina darbuotojų saugos ir sveikatos priemones, kad užtikrintų savo darbuotojų saugą darbe ir apsaugotų nuo pavojų sveikatai. Siekiama užtikrinti, kad darbuotojai turėtų ir naudotų kolektyvines ir asmenines apsaugos priemones pagal nustatytą riziką darbo vietoje.

Vidinių auditų metu, kai buvo vykdoma medienos ruošą: 2021 m. rastos 9 neatitiktys susijusios su kolektyvinių ir asmeninių apsaugos priemonių neturėjimu ir/ar nenaudojimu darbo vietoje, 2022 m. – 11 neatitiktų, 2023 m. - 9 neatitiktys, 2024 m. 7 neatitiktys.

g) poveikį darbo užmokesčio mokėjimui (2.4 kriterijus*);

VšĮ „Darnūs miškai“ ir jos grupės nariai užtikrina, kad darbuotojams darbo užmokestis visomis aplinkybėmis atitinka arba viršija teisiškai nustatytus minimalaus atlyginimo šalyje dydžius. Darbo užmokestis mokamas laiku ir vykdomi sutartiniai įsipareigojimai. Nėra užfiksuota nusiskundimų ar pažeidimų susijusių su darbo užmokesčio mokėjimu.

h) poveikį darbuotojų mokymui (2.5 kriterijus*);

Pagal Lietuvos nacionalinio FSC® miškų valdymo standarto B priede pateiktus darbuotojų mokymų reikalavimus, darbuotojai yra mokomi ir atestuojami.

i) vietose, kur laikomi pesticidai – poveikį darbuotojų sveikatai (2.5 ir 10.7 kriterijai);

Grupės nariai darbuotojus dirbančius su pesticidais instruktuoja darbų saugos klausimais, nurodo kaip taisyklingai turi būti pesticidai transportuojami, sandėliuojami, tvarkomi, naudojami ir avarijos metu numatomos priemonės jiems išvalyti.

j) poveikį vietos bendruomenių teisėms (4.1 kriterijus*) ir santykiams (4.2 kriterijus*);

Grupės nariai bendradarbiauja su vietos bendruomenėmis, palaiko taikius santykius. Jei vietos bendruomenė turi interesų dėl grupės nario vykdomos veiklos taipogi gali kreiptis ir grupės administratorių. Per analizuojamąjį laikotarpį nei viena vietos bendruomenė nesikreipė į VšĮ „Darnūs miškai“.

k) poveikį vietoms, turinčioms ypatingą kultūrinę, ekologinę, ekonominę, religinę ar dvasinę reikšmę vietos bendruomenėms (4.7 kriterijus*);

Per stebėsenos laikotarpį nebuvo nustatyta naujų ypatingos kultūrinės, ekologinės, ekonominės, religinės ar dvasinės reikšmės teritorijų, kurios svarbios vietos bendruomenėms.

l) poveikį vietos ekonominei ir socialinei raidai (4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 kriterijai*);

Grupės nario administravimo patikros metu tikrinama ar sudaromos sąlygos:

- įsidarbinti vietos bendruomenės gyventojams, rangovams ar tiekėjų atstovams;
- vietos gyventojams įsigyti malkinės medienos, medienos ruošos liekanų ar nenukirsto miško.

Grupės nariai turi numatyti veiksmus ir/ar priemones, kuriomis bus išvengiamas ar sušvelninamas neigiamos ūkinės veiklos socialinis, aplinkosauginis ir ekonominis poveikis kultūriniu požiūriu tinkamu būdu įtraukus vietos bendruomenes.

m) poveikį įvairių produktų gamybai (5.1 kriterijus*);

VšĮ „Darnūs miškai“ nuo 2022 m. pradėjo sertifikuoti nemedieninį miško produktą - medų. Grupės narių miško valdose sudaromos sąlygos plėtoti bitininkystę.

n) poveikį ekosisteminių paslaugų išsaugojimui ir (arba) gerinimui (5.1 kriterijus);

VšĮ „Darnūs miškai“ ekosisteminių paslaugų nesertifikuoja.

o) poveikį realiai, lyginant su projektuota, metinei miško kirtimų normai ir nemedieninių miško produktų pardavimams (5.2 kriterijus*);

Kirtimų norma pateikiama grupės narių miško valdų miškotvarkos projektuose. Nemedieninio miško produkto – medaus pagaminta ir parduota neviršijant numatytos normos.

p) poveikį vietos perdirbimo veiklai, vietos paslaugoms ir vietos pridėtinei vertei (5.4 kriterijus*);

Per tiriamąjį laikotarpį poveikis vietos perdirbimo veiklai, vietos paslaugoms ir vietos pridėtinei vertei nenustatytas.

q) poveikį ilgalaikiam ekonominiam gyvybingumui (5.5 kriterijus*);

Ilgalaikis ekonominis nuotolis nenumatomas.

r) ypatingų vertybių kategorijas Nr. 5 ir 6 (9.1 kriterijus*).

YV5 ir YV6 grėsmės numatomos pagal 1 priedą.

3. Stebėsenos procedūros yra pakankamos, kad būtų galima nustatyti ir apibūdinti aplinkos pokyčius, įskaitant:

a) ekosisteminių paslaugų išsaugojimą ir (arba) gerinimą (5.2 kriterijus) (kai organizacija, pasitelkdama FSC[®] nuostatas, skatina teikti ekosistemines paslaugas);

VšĮ „Darnūs miškai“ ekosisteminių paslaugų nesertifikuoja.

b) aplinkos vertybes ir ekosistemines funkcijas, tarp jų anglies sugėrimą ir kaupimą (6.1 kriterijus*);

Medžiai naudodami anglies dvideginį „užrakina“ jį savo kamiene fotosintezės metu. Intensyviausias anglies dvideginio sugėrimas vyksta geros būklės pusamžiuose medynuose. O kai medis žūsta ir yra skaidomas, anglies dvideginis tik tada palaipsniui išlaisvinamas į aplinką.

Grupės nariai siekia auginti produktyvius medynus, todėl deda didžiules pastangas juos atkuriant po plynų kirtimų, prižiūrimi jaunuolynai (taikomos apsaugos priemonės nuo žvėrių, vykdomi ugdymo kirtimai).

- c) retas ir nykstančias rūšis bei veiksmus, kurių imamasi siekiant apsaugoti šias rūšis ir jų buveines (6.4 kriterijus*);

Grupės nariai privalo informuoti administratorių, jei jų miško valdose aptinkamos retos ir nykstančios rūšys. Tada yra nustatomos galimos grėsmės, numatomos priemonės, kurios gali palaikyti ir pagerinti jų būklę.

- d) reprezentatyvius plotus bei veiksmus, kurių imamasi siekiant juos apsaugoti ir (arba) atkurti (6.5 kriterijus*);

Reprezentatyvūs plotai kartu su kitais saugomų teritorijų tinklo komponentai 2021 m. sudarė 10,007 % nuo visų grupės administruojamų miško valdų plotų, 2022 m. - 10,337 %, o 2023 m. – 10,05 %, 2024 m. – 10,05%

Miško kirtimai šiuose plotuose leidžiami tais atvejais, jeigu yra iškilusi masinio ligų plitimo grėsmė arba įvykus stichinei nelaimėi.

- e) natūraliai egzistuojančias vietas rūšis ir biologinę įvairovę bei veiksmus, kurių imamasi siekiant juos apsaugoti ir (arba) atkurti (6.6 kriterijus*);

Grupės nariai didelį dėmesį skiria apsaugoti natūraliai egzistuojančias vietas rūšis ir biologinę įvairovę. Taikomos priemonės ne tik ypatingos vertės miškų biologinę įvairovę apsaugoti, bet ir plotams, kuriuose vykdoma medienos ruošą. Kaip numato Lietuvos nacionalinis FSC® miškų valdymo standartas pagrindinio naudojimo kirtimuose biologinei įvairovei palaikyti paliekama ne mažiau 10 gyvų medžių hektare (kietųjų lapuočių atveju - 7 vnt.). Atrenkant šiuos medžius prioritetas teikiamas medžiams su mikrobuveinėmis. Didelio skersmens medžiai paprastai nekertami ir paliekami biologinei įvairovei: ąžuolai – virš 140 cm, drebulės – virš 120 cm, uosiai, maumedžiai – virš 90 cm, pušys, gluosniai – virš 80 cm, eglės, beržai, juodalksniai, bukai, klevai, vinkšnos, guobos – virš 70 cm, skirpstai, skroblai – virš 60 cm, ievos – virš 40 cm, obelys, kriaušės, šermukšniai – virš 30 cm.

Vykdamas pagrindinius miško kirtimus, biržėse būtina palikti medžius, kuriuose yra uoksai, drevės bei dideli lizdai, ir prie jų formuoti biologinei įvairovei svarbių 3 ir daugiau medžių grupes.

Negyvos medienos įvairių suirimo stadijų paliekama ne mažiau 5 m³ hektare (storesnių kaip 20 cm storio). Esant nepakankamam negyvos medienos kiekiui, paliekamas atitinkamai didesnis bioįvairovei paliekamų medžių skaičius.

f) vandens telkinius, vandens kiekį ir kokybę bei veiksmus, kurių imamasi siekiant juos apsaugoti ir (arba) atkurti (6.7 kriterijus*);

Grupės nariai įgyvendinamos apsaugos priemonės, skirtos apsaugoti natūralius vandentakius, vandens telkinius, pakrančių zonas ir jų gamtines jungtis, įskaitant vandens kiekį ir kokybę.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl miško kirtimų taisyklių patvirtinimo“ - Vandens telkinių apsaugos zonose esančiuose šlaituose, kurių nuolydis didesnis kaip 10°, ir statesniuose kaip 45° šlaituose, plynieji pagrindiniai miško kirtimai nevykdomi. Plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržių plotis 15°–45° nuolydžio šlaituose turi būti ne didesnis kaip 75 m.

Grupės narių miško valdose numatyta prie paviršinių vandens telkinių (jei tvarka nenustatyta teisės aktais):

- IVA grupės miškuose palikti 5 metrų pločio apsauginę juostą;
- III grupės miškuose - 10 metrų pločio apsauginę juostą.

Per tiriamąjį laikotarpį vandens kiekio pokytis buvo užfiksuotas 2 miško valdose, dėl bebrų populiacijos padidėjimo (padarytų užtvankų).

g) kraštovaizdžio vertybes ir veiksmų, kurių imamasi siekiant jas apsaugoti ir (arba) atkurti, efektyvumą (6.8 kriterijus*);

Grupės narių miško valdos yra per smulkios, kad galėtume įvertinti ūkinės veiklos poveikį kraštovaizdžio lygmeniu.

h) natūralių miškų pavertimą plantaciniais želdiniais arba į ne miško teritorijas (6.9 kriterijus*);

Grupės nariai plantacinių želdinių neturi.

i) plantacinių želdinių*, įkurtų vėliau nei 1994 m., būklę (6.10 kriterijus*);

Grupės nariai plantacinių želdinių neturi.

j) ypatingų vertybių kategorijas nuo 1 iki 4, nurodytas 9.1 kriterijuje, bei veiksmus, kurių imamasi joms išlaikyti ir gerinti.

Ypatingų vertybių teritorijos - zonos ir erdvės, kurios yra skirtos ypatingų vertybių palaikymui ir plėtimui.

YV1 – rūšių įvairovė. Biologinės įvairovės koncentracijos, įskaitant endemines, retas, nykstančias rūšis arba rūšis, kurioms gresia išnykimas, kurios yra reikšmingos pasauliniu, nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu.

YV2 – kraštovaizdžio ekosistemos ir mozaikos. Nepažeisti miško kraštovaizdžiai ir didelės kraštovaizdžio lygmens ekosistemos bei ekosistemų mozaikos, kurios yra reikšmingos pasauliniu, regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu ir kuriose yra gyvybingų daugumos natūraliai pasitaikančių, pasiskirsčiusių ir paplitusių rūšių populiacijų.

YV3 – ekosistemos ir buveinės. Retos, nykstančios ekosistemos, buveinės ar rezervatai arba tie, kuriems gresia išnykimas.

YV4 – itin svarbios ekosisteminės paslaugos. Pagrindinės ekosistemos paslaugos itin svarbiose situacijose, įskaitant vandens baseinų apsaugą ir pažeidžiamų dirvožemių bei šlaitų erozijos kontrolę.

YV5 – bendruomenių poreikiai. Teritorijos ir išteklių, būtini tenkinti pagrindinius vietos bendruomenių ar čiabuvių tautų poreikius (kaip antai pragyvenimo šaltiniai, sveikata, mityba, vanduo ir pan.), nustatyti bendradarbiaujant su šiomis bendruomenėmis ar čiabuvių tautomis.

YV6 – kultūros vertybės. Teritorijos, išteklių, buveinės ir kraštovaizdžiai, turintys pasaulinę ar nacionalinę kultūrinę, archeologinę ar istorinę reikšmę ir (arba) turintys itin didelę kultūrinę, ekologinę, ekonominę ar religinę / sakralinę reikšmę tradicinėms vietos bendruomenių ar čiabuvių tautų kultūroms, nustatyti bendradarbiaujant su šiomis vietos bendruomenėmis arba čiabuvių tautomis.

Grupės narių ypatingos vertės miškų kategorijų nuo 1 iki 6 užimamas plotas pateikiamas 8 lentelėje.

8 lentelė. Ypatingos vertės miškų užimamas plotas

Ypatingos vertės miškų kategorija	Plotas, ha			
	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
YV1	0	0	0	8
YV2	16559	7036	11352	12551
YV3	2881	2931	3082	3219
YV4	2873	3159	378	3942
YV5	0	28	0	10
YV6	13	0	30	30

Analizuojamu laikotarpiu iš ypatingos vertės miškų pagal užimamą plotą dominavo YV2 kategorija (kraštovaizdžio ekosistemos ir mozaikos).

Numatomi veiksmai ir priemonės šių ypatingos vertės miškų išlaikymui ir gerinimui pagal 1 priedą.

* Lietuvos nacionalinio FSC® miškų valdymo standarto kriterijai

1 priedas. Ypatingos vertės miškai, jų paskirtis, grėsmės bei numatomos gerinimo ir (ar) palaikymo priemonės

Ypatingos vertybės	Paskirtis	Grėsmė	Numatomos gerinimo ir (ar) palaikymo priemonės
YV1 – rūšių įvairovė	Biologinės įvairovės koncentracijos, įskaitant endemines, retas, nykstančias rūšis arba rūšis, kurioms gresia išnykimas, kurios yra reikšmingos pasauliniu, nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu.	Rūšių ir jų buveinių sunaikinimas, buveinių fragmentacija, oro, vandens ir dirvožemio tarša, per intensyvus buveinių naudojimas, miškų industrializacija (technikos naudojimas, kelių tiesimas ir pan.).	Informuoti miško savininkus apie jų miško valdose esančias saugomas retas ar nykstančias gyvūnų veisimosi vietas ar augalų ir grybų radavietes, kad jie galėtų numatyti galimai žalingas ūkines veiklas šiose teritorijose; Vykdėti mažo intensyvumo ūkinę veiklą, jeigu ji galima; Mažinti miško technikos daromą žalą miško paklotei; Vykdėti saugomų retų ar nykstančių gyvūnų veisimosi vietų ar augalų ir grybų radaviečių stebėseną; Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.
YV2 – kraštovaizdžio ekosistemos ir mozaikos	Nepažeisti miško kraštovaizdžiai ir didelės kraštovaizdžio lygmens ekosistemos bei ekosistemų mozaikos, kurios yra reikšmingos pasauliniu, regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu ir kuriose yra gyvybingų daugumos natūraliai pasitaikančių, pasiskirsčiusių ir paplitusių rūšių populiacijų.	Kraštovaizdžio keitimas.	Numatyti galimai žalingas ūkines veiklas šiose teritorijose; Vykdėti mažo intensyvumo ūkinę veiklą, jeigu ji galima; Mažinti miško technikos daromą žalą miško paklotei; Vykdėti šių teritorijų stebėseną; Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.
YV3 – ekosistemos ir buveinės	Retos, nykstančios ekosistemos, buveinės ar rezervatai arba tie, kuriems gresia išnykimas.	Blogėjanti ekosistemų, buveinių ar prieglobsčio vietų būklė.	Numatyti galimai žalingas ūkines veiklas šiose teritorijose; Vykdėti mažo intensyvumo ūkinę veiklą, jeigu ji galima; Mažinti miško technikos daromą žalą miško paklotei; Mažinti cheminių priemonių naudojimą šiose teritorijose; Vykdėti šių teritorijų stebėseną;

			Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.
YV4 – itin svarbios ekosisteminės paslaugos	Pagrindinės ekosistemos paslaugos itin svarbiose situacijose, įskaitant vandens baseinų apsaugą ir pažeidžiamų dirvožemių bei šlaitų erozijos kontrolę.	Cheminių medžiagų naudojimas, kelių tiesimas.	Numatyti galimai žalingas ūkinės veiklas šiose teritorijose; Vykdyti mažo intensyvumo ūkinę veiklą; Mažinti miško technikos daromą žalą miško paklotei; Mažinti cheminių priemonių naudojimą šiose teritorijose; Vykdyti šių teritorijų stebėseną; Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.
YV5 – bendruomenių poreikiai	Teritorijos ir išteklių, būtini tenkinti pagrindinius vietos bendruomenių ar čiabuvių tautų poreikius (kaip antai pragyvenimo šaltiniai, sveikata, mityba, vanduo ir pan.), nustatyti bendradarbiaujant su šiomis bendruomenėmis ar čiabuvių tautomis.	Ūkinės veiklos vykdymas neinformuojant aplinkinių teritorijų gyventojų.	Numatyti galimai žalingas ūkinės veiklas šiose teritorijose; Bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis; Vykdyti šių teritorijų stebėseną; Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.
YV6 – kultūros vertybės	Teritorijos, išteklių, buveinės ir kraštovaizdžiai, turintys pasaulinę ar nacionalinę kultūrinę, archeologinę ar istorinę reikšmę ir (arba) turintys itin didelę kultūrinę, ekologinę, ekonominę ar religinę / sakralinę reikšmę tradicinėms vietos bendruomenių ar čiabuvių tautų kultūroms, nustatytoms bendradarbiaujant su šiomis vietos bendruomenėmis arba čiabuvių tautomis.	Objektų sunaikinimas.	Numatyti galimai žalingas ūkinės veiklas šiose teritorijose; Bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis; Vykdyti šių teritorijų stebėseną; Pastebėjus, kad šiose teritorijose vykdoma neteisėta veikla, informacija apie tai perduodama atitinkamoms institucijoms.

